

יש אומרים שלדעת הברייתא הראשונה, לר' ישמעאל לא נאסר חלב שע"ג הדקין, כמדויק מלשון רש"י.
 חלב שע"ג הקבה – לר' עקיבא, וכן אמר ר' ישמעאל בשם אבותיו – מותר, (שלא נתרבה אלא חלב הדומה לחלב שעל הקרב, שהוא תותב, כלומר פרוש ויושב ואינו מהודק). וכן נהגו בו הכהנים (הרגילים באכילת הקבה, וה"ה ישראלים. תוס' התר. ור' ישמעאל אסר.
 ונחלקו בניי בכל ובניי א"י בדין חלב הקבה; י"א שנחלקו בחלב שמבפנים, במקום ה'יתר', (ומסירים מעט ממנו מלמעלה, מפני חלב הקרב השוכב עליו, וכל השאר נאכל), אבל זה שמבחוץ, במקום ה'קשת' – אסור לפי כולם, ואפילו רבי עקיבא לא התיר בזה, שהוא בכלל 'תותב'. וי"א שנחלקו בזה שמבחוץ, אם נידון כתותב אם לאו (לפי שהוא מחובר באמצע), אבל זה שמבפנים – מותר, כרע"ק. (וכתב רש"י שלהלכה יש לנקוט כלשנא-קמא ולחומרא. וכ"כ הרא"ש, ש'כל מנהגינו כבניי בבלי'. ואילו הרי"ף הרמב"ם, הרמב"ן והר"ן פסקו שהחלב שעל ה'יתר מותר.
 ההולך ממקום שנהגו אסור למקום שנהגו התר, כיצד עליו לנהוג – ע' בפסחים נא).

ב. לחכמים, אין לחוש משום גילוי אלא בשלשה משקים: יין מים וחלב. לר' שמעון יש משום גילוי גם בציר בחומץ בשמן בדבש ובמוריים. (שאר משקים – מותרים לכו"ע. עפ"י תוס'). נחלקו רבא ורב פפא האם יש לחוש לדברי ר' שמעון. ואמרו עוד שבציר, כמה אמוראים נהגו בו היתר. מאידך בדבש, דעת ר"ש בר"א כרבי שמעון, לאסור. (וכתב הר"ן שכן קיימא לן להלכה, שהדבש אסור כיון מים וחלב, ושאר משקים מותרים).
 ע"ע בע"ז ל-לא.

דף נ

- פה. א. בני מעיים שניקבו וליחה שבמעיים סותמת את הנקב – האם הבהמה כשרה או טרפה?
 ב. האם מסתמכים על השוואת הנקבים באברים השונים, לקבוע שהנקב נעשה לאחר השחיטה?
 ג. חלחולת שניקבה – מה דינה?
 ד. איזוהי כרס הפנימית שניקובה מטריף?
 ה. איזוהי כרס החיצונית ומה דינה לענין טרפות?

א. רשב"ג אומר: בני מעיים שניקבו והליחה (הדבוקה במעיים) סותמתם – כשרה. והסיקו שאין הלכה כרשב"ג בטרפה.

ב. מקיפים בבני מעיים (רב שימי בר חייא) – כלומר, מנקבים נקב נוסף ומסמיכים אותו לקיים, אם מראה שתי הרקמות וזה, בידוע שלאחר השחיטה ניקב. ואם משמשו בו הרבה ידיים בינתיים, ממשמשים גם בנקב הנוסף, וכך מדמים. (כן עשה רב משרשיא בנו של רבא).
 וכן מקיפים נקב שבריא (ר' יוחנן ור' אלעזר). רבא אמר: דוקא באותה ערוגה (=דופן). אך הסיקו להלכה אפילו מערוגה לערוגה אחרת, אבל לא מגסה לדקה ולהפך. (ר"ח, רי"ף רמב"ם ורשב"א פרושו מבהמה דקה לבהמה גסה, אבל שתיהן גסות או דקות – מקיפים. ולרש"י נראה שאין מקיפים מבהמה לבהמה אלא גסה היינו אומה ודקה – אונא. וכ"פ רבנו גרשום).
 מקיפים בקנה (אביי ורבא). רב פפא אמר: דוקא באותה חוליה. והסיקו הלכתא אפילו מחוליה לחוליה ומבר-חוליה (= מקום דק שבו מתחברים ראשי הטבעות) לבר חוליה, אבל לא מחולה לב"ח ולהפך.

בלב, בקרקבן ובכבד – נחלקו הראשונים אם מקיפים אם לאו. ער"ן ורא"ש. כתב ראב"ן: מקיפים הן בפסוק הן בקרע ובסידוק, מלבד בועות שאמרו חכמים אין מקיפים בהם.

ג. אמר ועירי: חלחולת (= כרכשת) שניקבה, הואיל וירכיים מעמידות אותה, כשרה. והסיק שבמקום הדבוק לירכיים, אפילו ניטל כולו – כשר, והוא שנשתייר בו כדי תפיסה, שהוא כאצבע בשור הגדול (רש"י ור"ג. וע' מ"מ – שחיטה ה, יג; רש"ש לעיל מד. נפש חיה (מרגליות) תרנא, ז). ור"א: שתי אצבעות, ור"א: ארבע. וכ"פ בשו"ע. ע' יו"ד מו, ה).

ד. נחלקו הדעות מהי כרס הפנימית ששנינו שניקובה מטריף במשהו; – סניא דיבי (= 'המעי העיוור'. ר' נתן ור' יהושע בן קרח); איסתומכא (ר' ישמעאל. רש"י: איני יודע מהו. וע' שיטמ"ק; שיחת חולין); מקום צר שבכרס (רב אסי בשם ריו"ח) – ממקום שהכרס הולך מיצר לצד הוושט ע"י דופני החזה, עד סופו (רב אחא בר רב עזא בשם ר' אסי); מקום שאין בו מילת (= מקום חלק שבכרס. ר' יעקב בר נחמני בשם שמואל); טפה בוושט הסמוך לכרס (ר' אבינא בשם גניבא בשם רב. ופרשו לעיל מד). שהוא מקום שמשער בשור הגדול. ור"א: טפה בכרס הסמוך לוושט); כל הכרס כולו – זוהי הכרס הפנימית. (כך אמרו במערבא בשם ר' יוסי בר חנינא); מקום הנפרע (=הנגלה) כשפותחים את הבהמה להוציא המעיין (רבה בר' הונא כפירוש רב אריא). בנהרדעא נהגו כהסבר האחרון, שכל מקום המפרעתא פוסל בנקב משהו, וכל המקומות דלעיל בכלל אותו מקום, מלבד שיטת ר' אבינא בשם רב (טפה בוושט) ושיטת בני מערבא (כל הכרס). (כתב רש"י שלהלכה יש להחמיר בכל הכרס, כבני מערבא. ויש חולקים. ער"ף ורשב"א).

ה. כרס החיצונה – אמרו במערבא בשם ריב"ח – הוא הבשר החופה את רוב הכרס, כלומר כל אותו מקום שכנגד רוב הכרס (שמיעוטה נחבא בצלעות), ואם נקרע שם ברובו – טרפה. (לפי שאר השיטות דלעיל בזהויה הכרס הפנימי, כל השאר שבכרס הריהו נידון ככרס החיצון. עפ"י גמרא ורש"י להלן נב: ושאר ראשונים). ר' יהודה אומר, בין שנקרע רובו, אפילו פחות מטפה, בין שנקרע שם טפה – טרפה. וזהו כשנקרע בקו, אבל בעיגול – אם נקדר ממנו כסלע – טרפה. (ר' אמי, וכ"ד רב נחמן נד: לפהתוס' ור"ג שם). ור' חייא בר אבא אמר: כסלע כשרה, יותר מסלע פסולה. (והוא כשיעור שנכנסים בו שלשה גרעיני תמרה עם סביבותיהן בדוחק או ללא סביבותיהן בריות. רב יוסף) – טרפה. (הלכה כר' יהודה. ר"ף, רמב"ם. ואפשר שר' יהודה לא בא לחלוק אלא לפרש דברי חכמים. ר"ן).

דף נא

- פו. א. בהמה שנמצאה בה מחט בעובי בית הכוסות (וההמסס) – האם היא טרפה?
 ב. הקונה בהמה מחברו ולאחר שחיטה נמצאה בה מחט בעובי בית הכוסות – האם זה מקח-טעות?
 א. מחט שנמצאת בעובי בית הכוסות – אם המחט בולטת רק בצד הפנימי – כשרה. משני צדדים – טרפה. (ובהמסס – רש"י (מובא בתוס') כתב שאפילו מצד אחד – טרפה, שמה ניקב ועלה שם קרום ואינו ניכר. ורבנו תם חולק, ולזה הסכים הר"ן וכתב התה"ד (קסה) שיש להחמיר להלכה. וע' רמ"א, ש"ך וט"ז – מה, ז; חת"ס יו"ד מח).
 (מחט התחובה בצד החיצון של בית הכוסות, אפילו אינה מעבר לעבר – טרפה, שאפילו אינה תחובה כלל חוששים לנקב בשאר מקומות. תוס').